

TBMM
YEŞİLLER VE SOL GELECEK PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

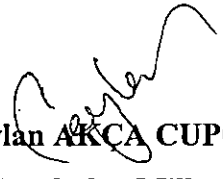
Sayı : 953

Tarih : 13.07.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'nun kaldırılması yönündeki kanun teklifimiz gerekçesi ile birlikte ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

Ceylan AKÇA CUPOLO
Diyarbakır Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İnsan Haklarını İnceleme
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 14.7-2023	Esas No: 2/1353

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK.LIGI
13 Temmuz 2023
Numara:

T B M M GENEL EVRAK
13 Temmuz 2023
No: 1248393

GEREKÇE

Anayasa'nın "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Düzenleme Hakkı" başlıklı 34'üncü maddesi; "Herkes, önceden izin almadan, silahlı ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı ancak, millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlığın ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacıyla ve kanunla sınırlanabilir. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunda gösterilir" şeklinde düzenlenmiştir.

Anayasal düzeyde asgari standartta düzenlenen bu hak, 6 Ekim 1983 tarihinde kabul edilen "toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usulleri göstermesi" gereken 2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ile kısıtlanmıştır. Özgürlüğü güvence altına almaktan çok sınırlama niyetiyle hazırlanmış bu kanun özü ve sözleriyle Anayasa'ya ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) aykırıdır.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı Anayasa'da, "önceden izin almaksızın" şeklinde düzenlenmiştir. Bu amir düzenlemeye rağmen 2911'de kanunun lafzı açısından "izin" hükmü olmadığı halde; "bildirim" kisvesi altında izin düzenlenmiş ve ilerleyen maddelerde bu bildirimle riayet etmeyenler hakkında cezai müeyyideler tarif edilmiştir. Ötesi; toplantı ve barışçıl yürüyüş taleplerine karşı geliştirilen argümanlarda ve müdahale gerekçelerinde, toplantının "izinsiz" olduğu ileri sürülmektedir. Açıktır ki 'göstericilerin ve üçüncü kişilerin güvenliğinin korunması ve gerekli tedbirlerin alınması amacıyla kamu gücünün haberdar edilmesi' anlamına gelen bildirim, kati bir izin maddesi hüviyetindedir.

İktidarlar özellikle "muhalif" olarak nitelendirdikleri kesimlerin eylemlerine karşı demokratik olmayan bir tavır içine girmekte ve kolluğu, doğrudan şiddet kullanımına ve gözaltı uygulamasına yönlendirmektedirler. Bu pratikler çoğu kez, toplantı ve gösteri yürüyüşü özgürlüğünü ihlal ettiği gibi, işkence ve kötü muamele yasağının da ihlaline varan uygulamalara yol açmaktadır. Hatta ihlallerde kolluğun etkili biçimde sorgulanmaması, ihlale neden olan kişilerin cezalandırılmak yerine terfi ettirilmesi veya mükafatlandırılması, mevcut pratiğin daha da sorunlu hale gelmesine neden olmaktadır.

Gözaltında kaybedilen yakınlarının akıbetini sormak amacı ve faillerin yargılanması talebiyle Galatasaray Meydanı'nda 1995 yılından bugüne oturma eylemi yapan Cumartesi Anneleri'nin/İnsanları'nın 8 Temmuz 2023 tarihinde yaptığı 954'üncü hafta eylemi, daha önceki 13 hafta eylemlerinde olduğu gibi, kolluk kuvvetleri tarafından engellenmiştir. Cumartesi Anneleri/İnsanları Nisan ayının ilk haftasından bu yana her cumartesi yeniden Galatasaray Meydanı'na çıkmak istemekte, Anayasa Mahkemesi'nin (AYM) kararı Beyoğlu Kaymakamlığı'na tebliğ edilmesine rağmen, Cumartesi Anneleri'nin eylemlerine izin verilmemektedir.

Cumartesi Anneleri'nin 700'üncü hafta buluşmasına düzenlenen polis saldırısında 23 kişi gözaltına alınmış, ardından 46 kişiye "Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu'na muhalefet" suçlamasıyla dava açılmıştır. Konu AYM'ye taşınmış ve başvuruyu görüşen Yüksek Mahkeme, Anayasa'nın da 34. maddesinde düzenlenen toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının ihlal edildiğine oy çokluğuyla karar vermiştir. Yine AYM "Başvurucunun da içinde yer aldığı grubun kaybolan yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması amacıyla oturma eylemi ve basın açıklaması yapmak istemesi demokratik bir toplumda saygı ile karşılanmalıdır" demiştir.

Söz konusu kanun, yeri geldiğinde iktidarlar tarafından "düşman ceza hukuku" pratiğinin bir aracı olarak en küçük muhalif sesin kısılmasından seçilmiş milletvekillerinin dokunulmazlığının kaldırılmasına kadar kullanışlı bir aparat olarak kullanılagelmiştir.

Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve Demokratik Bölgeler Partisi (DBP) milletvekillerine yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması için gönderilen fezlekelerde yoğun olarak görülen ve 2911 Sayılı Toplantı Ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu'na bağlanan, "kamu görevlisine görevini yaptırmamak için direnme", "kamu görevlisine görevinden dolayı alenen hakaret" ile "kanuna aykırı toplantı ve gösteri yürüyüşleri düzenleme, yönetme ve bunlara katılma" iddiasıyla hazırlanan fezlekeler de yine söz konusu kanunun nasıl keyfi bir biçimde kullanıldığını göstermektedir. Keza DBP Eş Genel Başkanı Aydeniz'in dokunulmazlığının kaldırılmasına gerekçe olarak gösterilen 5 ayrı fezlekesi de 2911 sayılı kanuna muhalefet ettiği iddiasıyla hazırlanmıştır.

Meslek örgütlerinin, sendikaların, sivil toplum kuruluşlarının eylemlerini engellemekten cinsel istismara maruz bırakılan çocuklarla ilgili yapılacak basın açıklamalarına müdahale etmeye kadar varan hatta milletvekillerinin dokunulmazlığını kaldırarak "işlevsel" kılınan bu kanunun ilga edilmesi zorunludur.

Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin özel bir kanun çıkartılacaksa bu kanunun amacı, söz konusu hakkı sınırlamak değil, daha etkili kullanılması için devlete pozitif yükümlülükler getirmek olmalıdır. Bu bakımdan her halükârda 2911 sayılı kanun ilga edilmeli, eğer yeni bir kanun kaleme alınacaksa bu kanunda, göstericilerin haklarını kullanması sırasında üçüncü kişilerden gelecek tehlikelere karşı devletin koruma ödevleri vurgulanmalı, etkili kullanıma yönelik olarak devletin tuvalet, ambulans vb. imkânları tedarik etme biçimleri, hak ve özgürlükleri ön planda tutarak düzenlenmelidir.

Yukarıdaki amaçlarla "2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu İlga Edilmesi Hakkında Kanun Teklifi" hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Madde ile toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına ilişkin Anayasa ile kesinleştirilmiş hakları sınırlayan söz konusu kanunun ilga edilmesi amaçlanmaktadır.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

**2911 SAYILI TOPLANTI VE GÖSTERİ YÜRÜYÜŞLERİ KANUNU' NUN İLGA
EDİLMESİ HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu ilga edilmiştir.

MADDE 2- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür